

La cea de-a treia ediție a Festivalului-concurs interjudețean de teatru istoric de la Tîrgoviște (rezervat formațiilor artistice de amatori, în organizarea Consiliului de educație politică și cultură socialistă al județului Dinubovița și a Comitetului de cultură și educație socialistă al municipiului Tîrgoviște) s-au prezentat, juriului și spectatorilor — între 18 și 20 decembrie 1981 —, nu mai puțin de 12 echipe de teatru, cu spectacole de formule și valori dintre cele mai diferite, toate subsumate, în intenție, devizei-program a acestui Festival „permanență materială și spirituală”. Deviză — se înțelege — deloc limitativă, care explică în parte și eclectismul manifestării, în care se alăturau teatrul

„permanență”, nu numai ca emblemă tematică, ci și ca mod de existență, aspirînd, firesc, să devină tradițional.

Numai că această de toți dorită „intrare în tradiție” nu se poate întemeia pe spectacole minore din punct de vedere ideologic sau artistic, înjghebate mai degrabă din ambiția prezentării cu orice preț într-un concurs, decît provenite din dorința de comunicare, de exprimare într-un limbaj specific a unor idealuri, stări, sentimente proprii, nu imprumutate dintre clișeele literaturii de popularizare. *Feciorii lui Scorillo*, de Aurel Ifrim (Casa științei și tehnicii pentru tineret din Tîrgoviște) și *Roata roșilor*, baladă dramatizată de Ion Vădan (Căminul cultural din Terebești-Gelu) sînt doar două exemple de spectacole în care

Festivalul de teatru istoric, Tîrgoviște

Deficiențe remediabile

istoric și cel folcloric, scriitori consacrați și autori de texte artizanale, regia profesionistă și cea diletantă ș.a.m.d. Explicația este însă parțială, căci ea se referă doar la diversitatea de modalități, nu și la diferența de altitudine valorică.

Or, la acest din urmă capitol, ultima ediție a Festivalului de la Tîrgoviște a dezvăluit frapante inegalități. Fără a intra încă în amănunte, este limpede că această deficiență se datorește în primul rînd lipsei unei preselecții riguroase. Și cum era greu (dacă nu imposibil) de constituit o comisie pentru a viziona în prealabil toate propunerile de participare, singura soluție realistă ar fi fost apelul la bunele oficii ale uneia dintre puținele instituții avizate în materie — mă gîndesc la Institutul de cercetări etnologice și dialectologice —, a cărei competență ar fi putut asigura prospecția unui repertoriu de concurs măcar mai unitar (dacă nu și unanim acceptabil). Este o deficiență ușor remediabilă la viitoarele ediții, căci — lucru demn de toată stima — Festivalul tîrgoviștean își propune „per-

declamativismul simplificator al textelor apărea accentuat de lipsa generală de inspirație a montării.

Insatisfacții parcă și mai mari am avut urmărind cum același soi de declamativism retoric, bombastic își făcea drum și în unele spectacole cu piese cunoscute, și cu virtuți dramatice certe, transformate în fapt scenic, într-o ignorare aproape totală a legilor elementare care guvernează această transformare. Și, astfel, am asistat și la eșecuri cu *Oameni care tac*, de Al. Voitin (Teatrul muncitoresc al Întreprinderii mecanice din Alba-Iulia) sau *Urme pe zăpadă*, de Paul Everac (Casa de cultură din Beclean). Faptul este cu atît mai întristător cu cît ambele piese au constituit în diverse rînduri, de-a lungul anilor, motive de referință pentru spectacologia românească, și, nu în ultimul rînd, pentru arta amatorilor.

Că se poate și altfel, au demonstrat-o cîteva spectacole de cu totul altă ținută, consemnate, pe bună dreptate, și de palmaresul Festivalului. Premiul I — *Dom-*

nița, de Dan Tărchiță (Teatrul popular din Tirgoviște, regia Mihai Dimiu), premiul II — *Gindurile ultimelor clipe*, de Virgil Stoenescu (Casa de cultură a sindicatelor din Medgidia, regia H. Sadi), premiul special al juriului — *Inchinarea lui Pinte cel viteaz și 1907*, balade dramatizate de Dominic Stanca (Ansamblul artistic al C.C. al U.T.C. — secția „Teatru experimental”, regia Grigore Popa) au răsplătit tocmai acuratețea și sobrietatea punerilor în scenă sau (cazul premiului special) fantezia realizatorilor în căutarea unor noi modalități de expresie. Aportul regizorilor profesioniști la crearea acestor spectacole nu este deloc neglijabil (el s-a făcut simțit și în montarea Teatrului muncitoresc minier din Cimpulung Muscel, cu piesa *Floarea soarelui*, de Dumitru Bunescu, spectacol datorat regizoarei Nicoleta Toia, și distins cu o mențiune), și el dovedește cât de utilă poate fi pentru artiștii amatori colaborarea cu oamenii de teatru experimentați.

Un alt premiu special al juriului a fost acordat spectacolului *Cu Constantin*, „alai folcloric” realizat de instructorul Constantin Ionescu (Căminul cultural din Doicești). Și în acest caz, ca și în cel al altor două mențiuni — *Ceas*

asteptat, de Tiberiu Costăchescu (Căminul cultural din Săliște) și *Ion Buteanu*, dramatizare după Ion Mișu de Teodor Uiuu (Căminul cultural din Gurahonț-Zimbru), au fost răsplătite înaltele calități de restituire etnografică, în montările respective conținând nu atât conflictul dramatic, cât autenticitatea evocării folclorice, fie în cîntec sau dans, fie în costum sau scenografie.

Au fost acordate și patru mențiuni de interpretare: lui Tiberiu Rusu, pentru rolul Iorga din *Gindurile ultimelor clipe*, Ancăi Negrea și lui George Corneabu, pentru rolurile Ruxanda și Radu din *Domnița*, lui Andrei Moldoveanu, pentru rolul Cloșca din *Urme pe zăpadă*, mențiuni justificate nu numai de realele calități actricești, dar și de caracterul mai elaborat și mai controlat al interpretărilor.

Festivalul de la Tirgoviște — pe lângă premii și mențiuni — ne-a oferit tuturor o serie de învățăminte despre posibilitățile de concepere și organizare a concursurilor de amatori. Imperfecțiunile notate mai sus se cer depășite, ca etape ale unei ascensiuni.

Dinu KIVU

NOTE

Heliade Rădulescu,

180

La comemorarea „părintelului literaturii române” (dar și al teatrului!), ne gîndim, firesc, la edițiile prin care cititorul a pătruns în conștiința publică. Numeroasele ediții școlare și au, de un secol, rostul lor didactic, atât de fertil. Specialistul literar (și omul de teatru) datorează celui mai bun exeget al scriitorului, Dimitrie Popovici, ediția critică de *Opere* în două volume, apărută la Fundația între 1939 și 1943. Volumul doi include și unele texte cu caracter teatral. Pînă în 1967, ediția a stat la baza tuturor reeditărilor. Între 1967 și 1975, prof. Vladimir Drimba editează, în trei volume, opera literară a lui Heliade, cu note și variante, pentru care primește premiul „Muzeului literaturii române”. Ni se restituie, după multe decenii, textele dramatice și puține scrieri despre scenă. Tot

la editura „Minerva”, Aurel Rusu tipărește, în 1979, *Critica literară* a lui Heliade. Avem, aici, portrete de cititori ai teatrului și cursul de literatură ținut la Conservatorul Filarmonic.

Esențialul operei literare este, așadar, restituit în excelente ediții.

Rămîn, încă, în afara circuitului larg, importante scrieri privind istoria teatrului, ca *Echilibrul între antiteze*, cu istoricul Societății Filarmice (ultima ediție, în 1916). Apoi, ar trebui antologate notele teatrale din *Curierul românesc* (1829—1848), precum și pagini din *Gazeta Teatrului Național* (1835—1836).

Un volum *Heliade Rădulescu—scrieri despre teatru* ar fi revelator.

I. N.